

De inter-oculaire test

Auteur(s):

Koedijk, C.G.

Kremers, J.J.M.

*Resp. LIFE Maastricht; OCFEB Rotterdam en Ministerie van Financiën, AFEP. Op persoonlijke titel.***Verschenen in:**

ESB, 81e jaargang, nr. 4084, pagina 994, 4 december 1996

Rubriek:

Naschrift

Trefwoord(en):

regulering, marktwerking, regulering

Steeds breder groeit het besef dat instituties en de kwaliteit van micro-economisch beleid relevant zijn voor de economische prestaties van een land¹. Loonmatiging alleen is niet genoeg, en fine-tuning van het financieringstekort (meer dan het laten werken van automatische stabilisatoren) is contraproductief gebleken. Marktwerking staat terecht op de beleidsagenda. Dat geldt zeker voor Europa, waar trendmatig achterblijvende concurrentiekracht en economische en monetaire integratie vragen om groter economisch aanpassingsvermogen.

Een breed scala indicatoren wijst uit dat Europese economieën gemiddeld sterk gereguleerd zijn². Het is evident dat de economische invloed van marktwerking en regulering uiteindelijk geanalyseerd moet worden op een case-by-case basis, zoals het kabinet dat thans ook doet bij de operatie Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit. Toch is het tegelijk interessant of er een relatie bestaat tussen de gemiddelde mate van marktwerking en de economische prestaties van een land, met name in de Europese beleidscontext zojuist geschetst. Empirisch onderzoek naar die relatie is echter erg lastig, omdat internationaal vergelijkbaar cijfermateriaal uiterst schaars is. Bij de OESO is men begonnen met het opstellen van internationaal vergelijkbare indicatoren.

Voor regulering van de arbeidsmarkt publiceerde men recent een vergelijkbare set informatie over elf Europese landen³. Meer is nergens beschikbaar. Met die schaarse informatie moet in empirisch werk dus spaarzaam en zorgvuldig worden omgegaan. Ons onderzoek gebruikt deze OESO-bron voor de arbeidsmarkt, en voegt daar voor dezelfde elf landen puttend uit een breed scala specifieke bronnen informatie aan toe over ordeningsbeleid ten aanzien van goederen- en dienstenmarkten. Al dit gedetailleerde gepuzzel (zie Koedijk en Kremers, op.cit.) levert uiteindelijk drie alternatieve cijferreeksen van elk slechts elf waarnemingen, namelijk voor de mate van regulering van de arbeidsmarkt, productmarkten, en het gemiddelde van beide. Ook al is inhoudelijk goed over de samenstelling van deze indicatoren nagedacht, het zij duidelijk dat de drie cijferreeksen niet méér zijn dan uiterst ruwe indicatoren voor de betekenis van ordeningsbeleid voor de marktwerking. Gegeven de berekeningsmethodiek betreft het bovendien slechts rangordes. Bij de beoordeling van onze empirische resultaten is het van belang om het karakter van het cijfermateriaal goed in het oog te houden.

Onze resultaten

Ondanks de aldus onvermijdelijk tentatieve aard van de analyse, kwamen wij tot enkele markante inzichten⁴. Inspectie van een zeer breed scala correlatiediagrammen en correlatiecoëfficiënten duidt op een samengaan van gemiddeld sterke marktwerking met relatief goede economische prestaties. Dat geldt zowel voor economische groei als voor toename van de totale factorproductiviteit. Met name het ordeningsbeleid ten aanzien van goederen- en dienstenmarkten blijkt in deze context relevant.

Deze brede conclusie bleek robuust in een uitgebreide achtergrondstudie, waarbij wij de gevoeligheid analyseerden voor de samenstelling van de indicatoren. Robuust was onze hoofdconclusie ook voor de samenstelling van de landengroep; de correlatiediagrammen lieten geen outliers zien van een zodanig karakter, dat deze de kwalitatieve conclusie zouden beïnvloeden. Zeker is het zo dat ook andere factoren de groeiverschillen tussen landen helpen verklaren. Zeker is het zo dat onze analyse in de toekomst zal kunnen worden verbreed (landen buiten Europa) en, met meer vrijheidsgraden, dan ook verdiept (meer verklarende variabelen). Al te veel aanspraak op statistische verfijning kunnen wij - gezien het karakter van de data - niet maken. Maar gegeven de thans beschikbare cijfers, zo schreef *The Economist* in een commentaar, voldoen onze resultaten aan wat economen noemen de inter-oculaire test: "they hit you right between the eyes"⁵.

Ierland en Griekenland

Kuper en Kuipers zijn het daar niet mee eens. Zij hebben onze empirische resultaten getoetst, en menen dat deze niet robuust zijn. Zij maken in hun commentaar twee punten, die echter geen van beide hout snijden.

Ten eerste menen zij dat de conclusies anders zijn als Ierland en Griekenland (waarom juist deze landen?) worden verwijderd uit de groep van elf waarvoor cijfers beschikbaar zijn. Daartoe vergelijken zij onze resultaten met correlatieregressies zonder Ierland en Griekenland, en concluderen daaruit dat het verband tussen regulering en groei van het inkomen en de factorproductiviteiten dan minder sterk wordt. Maar het is geen wonder dat standaardfouten toenemen en t-waarden afnemen als een regressie met slechts negen vrijheidsgraden

wordt gereduceerd tot een regressie met zeven vrijheidsgraden (twee landen uit de analyse verwijderd). Desalniettemin blijft productmarktwerking significant. Overigens blijft ook de totale regulering significant, in tegenstelling tot wat Kuper en Kuipers beweren. De 5%-testwaarde is immers 1,83, en dus kleiner dan 1,96. Dat de omvang van de geschatte coëfficiënt (de hellingshoek in de figuren) afneemt, is in het licht van het karakter van de data hoe dan ook minder relevant; het gaat immers om niets meer dan de correlatie van een groeivoet met een rangorde, en dan ook nog een tentatieve. Belangrijker is dat het teken van de coëfficiënt gelijk blijft, en daarmee de kwalitatieve conclusie van onze analyse.

Laten wij bovendien de schaars beschikbare informatie zorgvuldig benutten, en bij het trekken van conclusies rekening houden met de juiste standaardfouten. Standaard F-tests wijzen uit dat in elk van de door Kuper en Kuipers genoemde regressies weglating van Ierland en Griekenland de geschatte coëfficiënten nauwelijks of niet significant beïnvloedt. De conclusie gebaseerd op *alle* beschikbare informatie luidt derhalve: het significante verband tussen marktwerking en economisch presteren wordt niet wezenlijk beïnvloed door Ierland en Griekenland.

Andere factoren?

Het tweede punt van Kuper en Kuipers is ook inhoudelijk bizar. Op zichzelf terecht merken zij op dat ook andere factoren de groeiverschillen tussen landen kunnen helpen verklaren, zoals bijvoorbeeld EG-subsidies, inflatie en het stadium van economische ontwikkeling. Op de eerste beide factoren komen zij verder niet terug, op de derde wel. Deze houdt in dat het voor landen met een grote achterstand in inkomen per hoofd relatief eenvoudig is een hoog groeitempo te realiseren ('catch up'). Nu lopen de inkomens binnen Europa lang niet zo ver uiteen als die op mondiale schaal. Toch zou ook binnen Europa catch up van landen met een lager inkomen, zoals met name Ierland en Griekenland, een relevante factor kunnen zijn. De tweede regressie in [tabel 2](#) van Kuper en Kuipers laat echter zien dat zulks niet het geval is: productmarktwerking is significant, catch up niet.

Tabel 2
Tabel 2. Het effect van regulering op de economische groei Gem. 1981-1993, t-waarden tussen haakjes

	Constante	inkomen 1980	productmarkt- regulering	R ²
<i>11 EU-landen</i>				
Groei bbp per hoofd	2,49 (12,87)		-0,13 (-4,70)	0,71
Groei bbp per hoofd	7,23 (1,96)	-0,52 (-1,29)	-0,12 (-3,92)	0,76
<i>Zonder Ierland en Griekenland</i>				
Groei bbp per hoofd	11,58 (3,55)	-1,03 (-2,89)	-0,04 (-1,30)	0,79

Je zou zeggen dat de kous daarmee af is. Maar nee, er is een vervolg. Waar catch up door Kuper en Kuipers ten tonele werd gevoerd om de economische prestaties van Ierland en Griekenland te verklaren, zetten zij de zoektocht voort door juist deze landen uit de steekproef te verwijderen. Gepresenteerd wordt een ultieme regressie waarin nog maar zes vrijheidsgraden over zijn, zonder de lage-inkomenslanden Ierland en Griekenland doch nu opeens met een significant catch up-effect! Onder dit geweld lijkt de rol van onze indicator voor productmarktwerking te zijn uitgespeeld ...

Hoewel: klopt die ultieme regressie eigenlijk wel? Zijn de gehanteerde cijfers correct? Het is immers toch vreemd dat het inkomen per hoofd plotseling significant lijkt. Toevoeging van Eurostat-cijfers voor bbp per capita in 1980 (koopkrachtpariteiten, bron EC Commission, European Economy, nr. 60, 1995, tabel 9) aan regressies met of zonder Ierland en Griekenland op basis van actuele OESO-groei-cijfers levert voor het inkomen per hoofd telkens insignificante coëfficiënten, van omvang nihil, en een significante rol voor productmarktwerking. Duister blijft waarom Kuper en Kuipers andere dan de gangbare Eurostat- en OESO-cijfers hanteren, en duister blijft ook de rol van de wijze waarop de cijfers van Maddison zijn bewerkt. Wij houden het voorlopig maar op de inter-oculaire test.

Dit naschrift is een reactie op het artikel [Minder regulering, meer prestaties?](#) van G.H. Kuper en S.K. Kuipers in *ESB* van 4 december 1996. Dit artikel was een discussie over [Regulering en groei in Nederland en Europa](#) van C.G. Koedijk en J.J.M. Kremers in *ESB* van 16 oktober 1999

1 Zie o.m. M. Olson, Big bills left on the sidewalk: why some nations are rich, and others poor, *Journal of Economic Perspectives*, 1996.

2 Zie K. Koedijk en J.J.M. Kremers, Market opening, regulation and growth in Europe, *Economic Policy - A European Forum*, oktober 1996.

3 D. Grubb en W. Wells, Employment regulation and patterns of work in EC Countries, *OECD Economic Studies*, 1993.

4 C.G. Koedijk en J.J.M. Kremers, [Regulering en groei in Nederland en Europa](#), *ESB*, 16 oktober 1996, blz. blz. 848-852; en Koedijk en Kremers in *Economic Policy*, op.cit.

5 Two rules good, four rules bad, *The Economist*, 12 oktober 1996.